

den schrijver is, of we staan voor een wezenlijke theologische gedachte. We gelooven, dat dit laatste bij Dr H. het geval is.⁵⁾

En toch liggen er in zijn werk richtlijnen van anderen aard. Want hij ziet als de paradoxie van den heilraad: hoe kan de mensch, zooals Hij is, gedreven worden door Gods Heiligen Geest? (114) en spreekt van den H. Geest als van „den Eersten Auteur der ééne Heilige Schrift“ (155).

We kunnen niet anders zeggen, dan dat deze tweeërlei beschouwing innerlijk tegenstrijdige momenten bevat. Immers in het laatste geval gebruikt de Heilige Geest menschen; Hij drijft ze aan (2 Petr. 1 vers 21) en daarin is Goddelijke activiteit in dat gebruik der middelen.

Daarin ligt nog niets van een dienstknachtgestalte en van een zelfontlediging van den Heiligen Geest. Het gebruiken van menselijke taal en menselijke woorden is een bewust kiezen van een bepaalde wijze van openbaring en hier wordt dan ook de parallelie tusschen vleeschwording en Schriftwording door ons beslist verworpen. Dr H. noemt Da Costa en Gunning, maar het zal hem moeilijk vallen deze gedachte schriftuurlijk te fundeeren. En evenmin zou het juist zijn, wanneer hij verwees naar andere Geref. theologen, die toch ook van een soortgelijke parallelie spreken.⁶⁾

Want (afgezien van het feit, dat daar nog geen dogmatisch uitgewerkte gedachten te vinden zijn) de probleemstelling is daar een wezenlijk andere. De gedachten van Dr H. zijn direct op den Heiligen Geest zelf betrokken en dat is juist bij Dr Kuypers e.a. niet het geval. En de verschillen worden dan ook openbaar met name in de vraag naar de onfeilbaarheid der Schrift. Het loont de moeite, Dr H.'s uitspraken dienaangaande samen te lezen. Hij wil eenerzijds die onfeilbaarheid niet loslaten en concludeert in verband met de parallelie van de vleeschwording tot het „zonder zonde“ (121). Maar hij volstaat in „dit ontzaglijk probleem“ door het te trekken in het licht van een min of meer Kohlbruggiaansche Christologie: „Christus heeft zich „door alles heen geloofd“, aan den Vader vasthoudende, en is zóó zonder zonde gebleven.

De Heilige Geest spreekt met Gods levende stem in en door het Schriftwoord, evenzeer „door alles heen“ waarachtig, goddelijk getuigenis gevende aan den vollen Christus. Het valt te betreuren, dat juist op het punt, waarop het „Neocalvinisme“ meent neen te moeten zeggen tegenover zeer velen, Dr Haitjema ons in het onzekere laat en slechts vage aanduidingen geeft en de kwestie van het volstrekte gezag der Schrift laat schuilen gaan. Als het werkelijk gaat om een „ontzaglijk probleem“ (121) mag toch gevraagd worden naar een nadere uiteenzetting, temeer waar het juist de eigenaardige Kohlbruggiaansche Christologie is, die hier licht moet verspreiden. Deze vraag om nadere distinctie juist op dit punt zal wellicht door Dr H. gezien worden als een symptoom van „Neocalvinistische“ vernutwendiging. Hetgeen niet wegneemt, dat we deze vraag met nadruk blijven stellen, juist omdat we met Dr H. willen belijden, dat de sprekende God ons „vasthoudt bij het geschreven woord“ (107).

In deze artikelen konden slechts enkele vragen en dan nog zeer beknopt wordt besproken. Ze bedoelden dan ook alleen eenigszins te oriënteren over de gerezen vragen. Dr H.'s kritiek op de theologie van Dr Kuypers is meermalen zeer fel en hij heeft in Duitschland over zijn inzicht in Kuypers theologie gerefereerd. Het spreekt vanzelf, dat we in zulk een geval met belangstelling medelusteren. Dat neemt echter niet weg, dat we de kritiek van Dr Haitjema niet als juist kunnen aanvaarden, omdat die kritiek tot nu toe een zeer aphoristisch en daardoor verward karakter draagt, omdat zij vervolgens meermalen Dr Kuypers interpretert in tegenspraak met diens uitgesproken bedoeling en tenslotte omdat Dr Haitjema's eigen oplossing, van waar uit zijn kritiek toch haar rechtvaardiging moet ontvangen, door ons niet kan worden aanvaard.

G. C. BERKOUWER.

⁵⁾ Hiermede hangt ten nauwste samen Dr H.'s beschouwing (pag. 130): De Schriftinspiratie duurt als telkens nieuwe, goddelijke mogelijkheid, derhalve zoolang als de tegenwoordige bedeling der Kerk duurt. Vergelijk voor het verband van deze gedachten met de prediking a.w. pag. 130 en de kritiek van H. op Brunner (bespreking van „Het Woord en de Wereld“ O.E.V., 1932, pag. 160).

⁶⁾ Het is juist, dat het spreken over een parallelie bij verschillende Geref. theologen voorkomt, hetgeen echter steeds gezien moet worden in het licht van wat Kuypers schrijft over de H. Schrift in Het werk van den H. Geest, pag. 99.

UIT DE SCHRIFT

Zie, het Lam Gods.

En het was de voorbereiding van het Pascha, en omtrent de zesde ure... toen gaf hij Hem dan hun over, opdat Hij zou gekruist worden. Joh. 19:14, 15.

Het was de voorbereiding van het Pascha, toen Jezus door den Romeinschen landvoogd werd over-

gegeven om te worden gekruist, schrijft Johannes.

De drie eerste Evangelisten zeggen kortweg, dat het dien dag de voorbereiding was; de voorbereiding, dat wil zeggen, de dag vóór den Sabbat, de Vrijdag.

Maar Johannes schrijft er nog iets bij: niet alleen, dat het dien dag, toen de Heere gekruist is geworden, de voorbereiding was, de Vrijdag — maar iets bijzonders: dat het toen een heel bijzondere voorbereiding was: het was ditmaal de voorbereiding van het Pascha, de Paasch-Vrijdag.

Dat is de eerste tijdsaanduiding.

Een tweede voegt hij er aan toe: het was omstreeks de zesde ure. Het liep tegen den middag.

Het was Paasch-Vrijdag omstreeks den middag, dat de Romeinsche stadhouders den Heere Jezus overgaf om te worden gekruist!

...

Zoo heeft alleen Johannes het geschreven. Geen der andere Evangelisten.

En dat is niet zonder opzet.

Dat hangt samen met het geheele karakter en doel van het vierde Evangelie. Johannes teekent Jezus voor ons oog als het Lam Gods, het Paaschlam, dat gegeven werd voor de zonde van het volk van God.

Die draad doorloopt zijn geheele Evangelie. Daarmee begint hij en daar sluit hij mee de beschrijving van het openbare leven des Heeren.

In het begin van zijn Evangelie heeft hij geschreven het woord van den Dooper: Zie, het Lam Gods! En door het geheele Evangelie heen blijft die toon klinken: zie, het Lam Gods, het Paaschlam, dat God voor de zonde gaf.

En nu, in het eind, nu wijst Johannes weer den aandachtigen lezer naar het Lam, en zegt weer: Zie, het Paaschlam Gods.

Door die dubbele tijdsaanduiding.

Want op den Vrijdag vóór Paschen, de voorbereiding van het Pascha, en omstreeks de zesde ure, pleegt men in Jeruzalem de Paaschlammeren te brengen naar den Tempel en het altaar, om te worden geslacht voor de zonden van het volk.

En tegelijkertijd geeft Pilatus door Gods Raad, die zelfs den dag en het uur heeft geordneerd, den Heere Jezus over om te worden gekruist. Wat dat betekent, ziet de heidensche landvoogd niet. Maar Johannes heeft het gezien: op het uur, waarop de Paaschlammeren naar het altaar worden geleid, op datzelfde uur wordt Jezus naar het altaar van Golgotha geleid om te worden gekruist.

Dat is de allerbizonderste voorzienigheid Gods, die in dien sterfday en in dat sterfjaar een prediking heeft gegeven: Zie, het Lam, het Paaschlam Gods!

De prediking der genade en der verzoening, dat de Heere als het Paaschlam stierf, en verzoening heeft gebracht.

...

In deze weken van passie staat de geloovige gemeente weer vol aandacht stil bij het lijden van haar Heere. Alles wijst nu naar Hem en Zijn lijden heen.

Maar laat onze lijdens-meditatie niet verkeerd zijn en onjuist gestemd. Bij het kruis staat Johannes de Evangelist en wijst naar omhoog en roept: Zie, het Lam Gods.

Dat is het Evangelie. Uit die woorden zingt ons een melodie tegen van de liefde Gods. Zie, het Lam Gods — er is verzoening voor onze schuld.

Laat ons de hand leggen op dat offer en gelooven.

Laat zondaars knielen bij dat altaar des kruises en vragen om genade.

Laat wie ontrust werd om zijn zonde het wagen om rust te zoeken bij dit Lam Gods, dat de zonde weggedragen heeft en eeuwigen vrede brengt.

...

Eens heeft de Dooper met uitgestrekte vinger bij den Jordaan gewezen naar Jezus, en gezegd: Zie, het Lam Gods. Zie.

Bij de overgave van Jezus ter kruisiging staat de schrijver van het vierde Evangelie, en ook hij strekt zijn hand uit en wijst naar Gods Lam ontruste zondaars, en zegt tot hen: Zie!

Bij het kruis staat hij weer, en al die lange bange uren van Golgotha's leed staat hij te wijzen en zegt: Zie.

En achter hem staat de Geest des Heeren die al de eeuwen wijzend roept: Zie.

Zie! Zie! Gods Lam, voor de zonden op het altaar van Golgotha.

En dat zien, het geloovig zien op dat Lam, geeft vrede aan wie gelooven.

Diepe, stille, blijde vrede, in de wetenschap, dat daar door dat Lam Gods de schuld werd geboet van wie geloovig tot Hem kwam.

En ook als zoo fel de consciëntie klopt en de zonde benaauwt en het verleden beschuldigt en de Satan aanklaagt, dan fluistert de geloovige ziel in stil aanbidden: Zie, het Lam....

C. B.

KERKELIJK LEVEN

De voorgestelde Gezangen.

IV.

Het is niet mijn bedoeling om over al de voorgestelde liederen te spreken.

Ten opzichte van enkele wil ik echter uiting geven aan een wensch, die in mij leeft.

Het spijt me, dat voor de bekende profetie van Jes. 9 de berijming van Da Costa gekozen is. Ze is veel minder bekend en geliefd dan die van Beets. 'k Meen ze in mijn jeugd wel eens onder de Zondagsschoolversjes gehoord te hebben. Veel hooger dan een Zondagsschoolversje staat ze voor mijn gevoel ook niet. Daarbij komt, dat in den 2den regel van het eerste couplet gezegd wordt: „Op 'tgelei van Jacobs ster“. Ik krijg den indruk, dat Da Costa hier gedacht heeft aan de ster, die de Oostersche wijzen naar Bethlehem leidde. Hij wil, dunkt me, zeggen: laat ons komen tot het kindeke zooals de herders op 'tgeluid der hemelkoren en zooals de wijzen op het gelei van de ster. Maar die ster kan toch niet „Jacobs ster“ genoemd worden. De wijzen zelf noemden haar: „zijn ster“, de ster van den geboren Koning der Joden. En de ster uit Jacob, waarvan Bileam sprak, is toch het kindeke zelf.

Ik geef verre de voorkeur aan het „Daar is uit 's wereldduist're wolken“ van Beets.

Ik weet wel, dat tegen dit lied bezwaar gemaakt wordt, omdat Beets van het Licht der lichten zegt: „Het komt de schaduwen beschijnen“. Schaduwen worden toch niet beschenen. Zoodra de zon haar licht op een plaats doet vallen, is de schaduw weg. De zon beschijnt de schaduwen niet, maar verdrijft ze. De juistheid van dit bezwaar bestrijd ik natuurlijk niet. Maar wat ik zoo opmerkelijk vind? Dit, dat ondanks deze onjuistheid in de uitdrukking het lied er zoo bij de menschen is ingegaan. In de Advents- en Kerstdagen is het niet van de lucht. Ook in onze Gereformeerde kringen wordt het veelvuldig gezongen. En ik heb er nooit veel van gemerkt, dat men zich aan de onjuiste uitdrukking stootte; ontwikkelden en onontwikkelde zingen het couplet met hetzelfde enthousiasme.

Moeten we dan om dit „schaduwen beschijnen“ heel den Kerstpsalm van Beets verwerpen? Is dat nu noodig? De „Kring van belangstellenden in de verrijking van ons kerkgezag“ heeft er in den bundel, aan de Synode van Leeuwarden 1920 aangeboden, van gemaakt: „De volle zon zal weldra schijnen“. Maar ik moet zeggen, dat ik aan deze wijziging in 't geheel geen behoefte gevoel.

Zeker komen ook in de volgende coupletten (ik zou „Wat heil! Een kind is ons geboren“ als het tweede willen nemen) wel enkele dingen voor, waartegen bezwaren kunnen rijzen, maar deze zijn mijns inziens ondervangen door de veranderingen, welke de genoemde Kring er in heeft aangebracht.

...

Onder de gezangen voor het Paascheest is opgenomen C. Malan's „U, heilig Godslam, loven wij“.

Het is mij niet duidelijk geworden, waarom dit bij de Paaschliederen staat. De opstanding van Christus wordt er niet in vermeld. De regels: „Gij hebt voor ons aan 't kruis geleden“ en „Gij, Heiland! kocht ons met uw bloed“ geven eerder aanleiding om het onder de gezangen voor de lijdensweken te plaatsen. Maar ik pleit hiervoor niet, want er zijn over het lijden van Jezus reeds gezangen genoeg.

Ik zou er gaarne een ander lied voor in de plaats hebben. Ik zou het eerste couplet van Gezang 50 willen overnemen:

Halleluja, lof gezongen
Jezus Christus, onzen Heer!
Paart, verlost, hart en tongen,
Juicht Zijn lieft en macht ter eer!
Hem, die redt uit alle nooden,
Die waarachtig en getrouw,
Vastheid geeft aan 't Godsgebouw.
Hem, den eerstling uit de dooden,
Hem, den Koning van 't heilal,
Wien 't heilal eens eeren zal.

In dit lied wordt tenminste van Jezus Christus als van „den eerstling uit de dooden“ gesproken. Mocht men bezwaar maken tegen den regel: „Vastheid geeft aan 't Godsgebouw“, dan zou men er voor kunnen lezen: Hoeksteen is van 't Godsgebouw.

Ik zou hieraan ook de voorkeur geven, omdat ik als tweede couplet het vierde vers van dit gezang zou willen overnemen, het bekende: „Amen, Jezus Christus, amen!“

...

Bij de Pinksterliederen vinden we Da Costa's: „Den zeven Geesten voor den troon“. Reeds is tegen deze keus ingebracht, dat dit lied nog al ingewikkeld is en niet terstond voor ieder begrijpelijk. Buitendien: de beide andere gezangen voor Pinksteren zijn ook reeds van Da Costa.

Ik gevoel er meer voor een klassiek lied er voor in de plaats te nemen.

In het vorig artikel sprak ik reeds over het:

Ik mer is van e Herre Go Veni San kenden d Men dezelfde weergave regel wo Maar aan moedgeko Heeren, (Heilige („kracht Mocht genadege worden sen, dan overens

Ook h Er is in aangebrn goeden

Drie d andere v ook niet een enk laten be angstval Ik wij In he worden

Nu m en dat gesprok dit een werd ge scherpe In be Inten st

Waar niet vo Van couplet

Dat k Dit cou onderga die alle Maar het zes als „De wordt

Een voor a waarva heid v ons all zicht In het zou H zuiver onze v klaarh Zijn en dergeli gen w Ook vleit het ee het tw ken w als in zonde Aan „Jezus van G eerste ging i